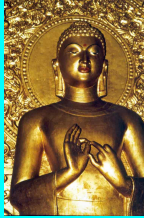

Facetten van het Boeddhisme
5.2.1.

Digha Nikaya

samengesteld door Nico Moonen

Copyright © 2021 / 2564

Het is toegestaan om elektronisch of in gedrukte vorm fragmenten van deze compilatie of de compilatie in zijn geheel over te nemen voor eigen gebruik, of ook met als doel ze met anderen te delen, uitsluitend voor gratis verspreiding en zonder commercieel oogmerk.

Inleiding

1. Sīlakkhanda-vagga (D.1-13)

D.1. Brahmajala sutta – "Het net van Brahma"
of het volmaakte net

D.2. Samaññaphala sutta – Het loon van een
leven in ascese

D.3. Ambattha sutta – Over Ambattha

D.4. Sonadanda sutta – Over Sonadanda

D.5. Kutadanta sutta – Over Kutadanta

D.6. Mahali sutta – Over Mahali

D.7. Jaliya sutta – Over Jaliya

D.8. Mahasihanada sutta – De roep van de
leeuw

D.9. Potthapada sutta – Over Potthapada

D.10. Subha sutta – Over Subha

[D.11. Kevaddha sutta – Over Kevaddha](#)

[D.12. Lohicca sutta – Over Lohicca](#)

[D.13. Tevijja sutta – De drievoudige wijsheid](#)

2. Mahā-vagga (D.14-23)

[D.14. Mahapadana sutta – De openbaring](#)

[D.15. Mahanidana sutta – Over afstamming
Het zelf](#)

[D.16. Mahaparinibbana sutta – De grote
uitdoving, het definitieve heengaan](#)

[D.17. Mahasudassana sutta – De grote heerlijke](#)

[D.18. Janavasabha sutta – Over Janavasabha](#)

[D.19. Mahagovinda sutta – Over Govinda](#)

[D.20. Mahasamaya sutta – De bijeenkomst van
de goden](#)

[D.21. Sakkapañha sutta – Vragen van Sakka](#)

[D.22. Mahasatipatthana sutta – De vier
grondslagen van oplettendheid](#)

[D.23. Payasi sutta – Over Payasi](#)

3. Pātika-vagga (D.24-34)

[D.24. Patika sutta – Over de zoon van Patika](#)

[D.25. Udumbarika sutta – Over de vogelvrije](#)

[D.26. Cakkavatti sutta – De keizer](#)

[D.27. Aggañña sutta – Over de oertijd](#)

[D.28. Sampasadaniya sutta – Om helder te worden](#)

[D.29. Pasadika sutta – Bevredigend](#)

[D.30. Lakkhana sutta – De 32 kentekenen](#)

[D.31. Sigalovada sutta – De leerrede tot de jonge Sigāla](#)

[D.32. Atanatiya sutta – Ondeerbare bescherming](#)

[D.33. Sangiti sutta – Overeenstemming](#)

[D.34. Dasuttara sutta – De serie van tien](#)

[Geraadpleegde bronnen voor Dīgha Nikāya](#)
[Afkortingen](#)

Dīgha Nikāya

Inleiding

De Dīgha Nikāya is de collectie van de lange toespraken (suttas). Ze is verdeeld in drie

secties (*vaggas*), namelijk *Sīlakkhanda-vagga*, *Mahā-vagga* en *Pātika-vagga*. Die drie secties bevatten in totaal 34 suttas waarvan 16 als lang betiteld kunnen worden.¹ Er zijn meerdere suttas die toegeschreven worden aan discipelen van de Boeddha. In de corresponderende collectie in het Chinees zijn er 30 leerreden, waarvan 26 door Anesaki geïdentificeerd zijn met de Pāli versie.²

Hier zijn samenvattingen van die lange leerreden genoteerd.

1. Sīlakkhanda-vagga (D.1-13)

Deze sectie bevat 13 leerreden (suttas). Ze gaan hoofdzakelijk over verschillende soorten deugdzaamheid.

¹ Bapat 1987, p. 135; Norman 1983, p. 32.

² Thomas 1992, p. 257.

De meeste suttas beschrijven de oefening van een bhikkhu op drie niveaus, te beginnen met de silas, dan de praktijk van concentratie (*samadhi*) en dan het inzicht (*pañña*) van een arahant.³

De verkeerde meningen die toen heersten. De brahmaanse visies op offergaven en kaste. Verscheidene religieuze praktijken zoals uiterste zelfverminking. De kenmerken van de ware brahmaan. Bewustzijn is niet zelfstandig maar ontstaat en vergaat door oorzaken. De drie soorten wonderen. De vier soorten leraren.⁴

³ Norman K.R.: *Pāli Literature, including the canonical literature in Prakrit and Sanskrit of all the Hinayāna schools of Buddhism*. Wiesbaden 1983, p. 32-33.

⁴ Thomas 1992, p. 257-258; U Ko Lay 1985, p. 21-30; Webb 1975, p. 5-6; Bapat 1987, p. 135-136.

D.1. Brahmajala sutta – "Het net van Brahma" of het volmaakte net

Suppiya, een zwervende asceet, sprak slecht over de Boeddha, Dhamma en Sangha. Zijn leerling Brahmadatta sprak goed over de Boeddha, Dhamma en Sangha. De Boeddha gaf toen de raad om bij lofprijzing zich niet verheugd te tonen noch zich te ergeren als kwaad werd gesproken. Verder weerlegde hij alle 62 ketterse vormen van speculatie betreffende de wereld en het zelf, welke speculaties onderwezen werden door andere leraren van die tijd.⁵

⁵ Webb, Russell (ed.) *An Analysis of the Pali Canon, being the Buddhist Scriptures of the Theravada School*. Kandy 1975. The Wheel No. 217/220, p. 5; Bapat 1987, p. 135; Thomas 1992, p. 257; U Ko Lay 1985, p. 21; Norman 1983, p. 33.

Omdat sommigen zich kunnen herinneren aan vroegere geboorten, geloven zij dat er een blijvend zelf is, dat er een eeuwig bestaan is, dat de wereld eeuwig is. Maar ook zij worden wedergeboren. - De Verhevene hecht er niet aan, is daarom bevrijd. Hij heeft de vrede van het gemoed; ziet ontstaan en vergaan.

D.2. Samaññaphala sutta – Het loon van een leven in ascese

Het eerste deel van deze leerrede gaat over de leerstellingen van zes ketterse leraren. Het tweede deel gaat over "De vruchten van het huisloze leven". De Boeddha legt aan koning Ajātasattu de voordelen uit van het leven als monnik en van het verzaken van

de wereld. Dit sutta werd gesproken te Rājagaha in het mango-park van Jīvaka.⁶

In dit sutta wordt ook gesproken over de hindernissen, namelijk zintuiglijke verlangens, kwaadwil, traagheid en luiheid, rusteloosheid en zich zorgen maken, en twijfel.

“Wanneer men zichzelf vrij ziet van deze vijf hindernissen, ontstaat vreugde. In degene die vol vreugde is, ontstaat verrukking. Bij degene wiens geest vol verrukking is, is het lichaam gekalmeerd. Wanneer het lichaam tot bedaren is gekomen, voelt men geluk. En een gelukkige geest vindt concentratie.”

“Bevrijd van zinsverlangens, bevrijd van onheilzame ideeën, betreedt hij dan de eerste meditatieve verdieping (*jhana*) en hij vertoeft erin;

⁶ Webb 1975, p. 5; Bapat 1987, p. 135; Thomas 1992, p. 257; U Ko Lay 1985, p. 23-24; Norman 1983, p. 33.

deze jhana gaat vergezeld van denk-voorstellingen en redenerend denken; ze is ontstaan uit afscheiding en is gevuld met vreugde en verrukking.

Dan betreedt hij het tweede jhana en vertoeft erin; dan betreedt hij het derde jhana en dan het vierde jhana.”

D.3. Ambattha sutta – Over Ambattha

Ambattha, een jonge discipel van Pokkharasāti, een geleerde brahmaan, werd naar de Boeddha gestuurd om te onderzoeken of de Boeddha de 32 eigenschappen van een groot man had. Verder sprak hij met de Boeddha over kaste. De zienswijze dat brahmanen meer rechten hebben door geboorte, wordt er weerlegd. Niet door geboorte is men een edele, maar door volmaaktheid in deugdzaamheid, het verkrijgen van de vier jhanas en vervolmaking van

acht soorten hogere kennis. Dit sutta bevat verwijzingen naar de legende van koning Okkāka, de traditionele stichter van het Sākyā geslacht.⁷

D.4. Sonadanda sutta – Over Sonadanda

Nabij het meer Gaggarā te Campā in het land van Anga spreekt de Boeddha met de brahmaan Sonadanda over kaste. Wat maakt iemand een brahmaan? Volgens de opvattingen van de brahmanen is iemand alleen een brahmaan als hij geboren is uit brahmanen van zowel vaders als moeders kant tot zeven generaties terug. De Boeddha legt de kenmerken van de ware brahmaan uit, namelijk drie categorieën van deugdzaamheid, het bereiken van de vier jhanas, vervolmaking in acht soorten van hogere

⁷ Webb 1975, p. 5; Bapat 1987, p. 135; Thomas 1992, p. 257; U Ko Lay 1985, p. 24; Norman 1983, p. 34.

kennis. De ware brahmaan is degene die arahantschap bereikt heeft.⁸

D.5. Kutadanta sutta – Over Kutadanta

Tweegesprek waarin het offeren van dieren veroordeeld wordt. De brahmaan Kūtadanta vroeg aan de Boeddha op de avond voor een groot offerfeest hoe hij het beste dieren kon offeren. De Boeddha gaf toen eerst het voorbeeld van de vroegere koning Mahāvijita. Die offerde met veel moeite en met weinig resultaat. De brahmaan vroeg of er een offergave was met minder moeite en met meer resultaat. De Boeddha vertelde hem toen over het geven van de vier benodigdheden aan deugdzame monniken. Minder moeite en nog voorspoediger was

⁸ Webb 1975, p. 5; Bapat 1987, p. 135; Thomas 1992, p. 257; U Ko Lay 1985, p. 24-25; Norman 1983, p. 34.

het geven van een klooster aan de Orde. Nog beter was 1) zijn toevlucht te nemen tot de Boeddha, Dhamma en Ariyasangha; 2) de vijf regels navolgen; 3) vanuit het huiselijke leven naar het huisloze leven te gaan en het heilige leven te leiden met als resultaat Nibbāna. Het laatste overtrof alle andere offergaven.⁹

D.6. Mahali sutta – Over Mahali

Dialogoog met Mahāli Otthaddha, een Licchavi heerser, over goddelijk zien en horen. Mahāli zei dat Sunakkhatta, een vroegere discipel van de Boeddha, wel het bovennatuurlijke vermogen had om goddelijke wezens te zien. Maar hij kon geen hemelse geluiden horen. Vernam Sunakkhatta de hemelse geluiden niet omdat ze niet bestonden of omdat hij ze

⁹ Webb 1975, p. 5; Bapat 1987, p. 135; Thomas 1992, p. 257; U Ko Lay 1985, p. 25; Norman 1983, p. 34.

niet kon horen? De Boeddha legde uit dat Sunakkhatta alleen concentratie had ontwikkeld om de macht van goddelijk zien te verkrijgen, niet die van goddelijk horen. De Boeddha legde verder uit dat zijn discipelen het edele leven uitoefenden niet om goddelijke vermogens te verkrijgen, maar om de niveaus van heiligheid te bereiken, met als hoogste de volledige Verlichting.¹⁰

D.7. Jaliya sutta – Over Jaliya

Over de vraag of het leven(sbeginnsel) gelijk is aan het lichaam. In het Ghositārāma klooster nabij Kosambi vroegen twee rondtrekkende asceten, Mundiya en Jāliya, aan de Boeddha of de ziel het lichaam is of het lichaam de ziel of dat de ziel het ene

¹⁰ Webb 1975, p. 5; Thomas 1992, p. 257; U Ko Lay 1985, p. 25.

is en het lichaam het andere. De Boeddha beantwoordde die vraag niet maar zei dat bij iemand die de bevrijding van lijden verwerkelijkt heeft, zulke vragen niet opkomen. Een dergelijke vraag is niet passend voor iemand die een leven als monnik leidt.¹¹

D.8. Mahasihanada sutta – De roep van de leeuw

De Boeddha sprak in het hertenpark van Kannakathala te Uruttā met de naakte asceet Kassapa over zelfkwelling. Die asceet had gehoord dat de Boeddha alle soorten van zelfverminking veroordeelde en allen beschimpte die een ascetisch leven leidden.

De Boeddha gaf ten antwoord dat dit lasterpraat was, dat hij dat zó niet gezegd had. Met

¹¹ Webb 1975, p. 5; Thomas 1992, p. 258; U Ko Lay 1985, p. 26-27.

zijn bovennatuurlijke vermogen kon hij zowel de slechte als de goede bestemmingen zien van degenen die uiterste vormen van zelfkwellling uitoefenden en van degenen die minder extreme vormen ervan uitoefenden. Hoe kon hij dan alle systemen van zelfkwellling beschimpen?

De asceet Kassapa beweerde toen dat bepaalde asceten echte samanas en brahmanen waren. De Boeddha legde daarop uit dat het vergeefse moeite was extreme zelfkwellling te beoefenen. Hij zei dat alleen wanneer een asceet zich oefende in deugdzaamheid, concentratie en inzicht, wanneer hij mettā ontplooidde, en verbleef in de bevrijding van de geest en bevrijding door inzicht, dat die persoon dan echt een samana en brahmaan genoemd kan worden. De verschillende ascetische oefeningen uit de tijd van de Boeddha worden er besproken. De vruchten van het heilige Boeddhistische leven worden er vermeld.

De Boeddha legde deugdzaamheid, concentratie en inzicht volledig uit. En de asceet Kassapa werd een lid van de Orde.¹²

D.9. Potthapada sutta – Over Potthapada

Potthapāda brengt te Savatthi in het Jetavana klooster, in de Ekasālaka hal, een bezoek aan de Boeddha. Hij vraagt hem over de aard van het verdwijnen van bewustzijn. De Boeddha legt uit dat vormen van bewustzijn ontstaan en weer vergaan door oorzaken. Bewustzijn is niet een zelfstandig iets.

Verder spreekt de Boeddha over *sīla* (deugdzaamheid) en de ontwikkeling van concentratie met de opeenvolgende jhānas als resultaat, waarbij

¹² Webb 1975, p. 5; Bapat 1987, p. 135; Thomas 1992, p. 258; U Ko Lay 1985, p. 27.

het verdwijnen van alle vormen van bewustzijn
(*nirodha samāpatti*) de laatste is.

Ook vraagt Potthapāda over de natuur
van de ziel. De Boeddha noemt de vraag niet
belangrijk, want ze leidt niet naar Verlichting.¹³

D.10. Subha sutta – Over Subha

Een leerrede die door de eerwaarde
Ānanda gesproken werd tot de brahmaanse leerling
Subha spoedig na het overlijden van de Boeddha. De
jonge Subha wilde graag weten welke Dhammas door
de Boeddha aangeprezen waren. Ānanda vertelde toen
dat de Boeddha deugdzaamheid (goed gedrag),
concentratie en wijsheid (inzicht) had aangeprezen.

¹³ Webb 1975, p. 5; Thomas 1992, p. 258; U Ko Lay 1985, p. 27-28.

Ānanda gaf ook een uitleg ervan. Subha werd een vrome lekenvolgeling.¹⁴

D.11. Kevaddha sutta – Over Kevaddha

Te Nālanda in het mango-park van Pāvārika vroeg een lekenvolgeling aan de Boeddha of deze een wonder wilde laten verrichten zodat de plaats Nālanda toegewijd aan de Boeddha zou worden. De Gezegende gaf ten antwoord dat hij niet op zo’n manier de leer onderwees. Tot drie keer toe stelde Kevaddha zijn vraag. En na de derde keer vertelde de Verhevene hem toen over de drie soorten wonderen.

“Drie wonderen zijn door mij onmiddellijk ingezien, verwerkelijkt en verkondigd, namelijk: het wonder van

¹⁴ Webb 1975, p. 5; Thomas 1992, p. 258; U Ko Lay 1985, p. 28.

uiterlijke tekenen, het wonder van innerlijk schouwen en het wonder van onderricht.

1. Het wonder van uiterlijke tekenen¹⁵ bestaat in het volgende: Een monnik beheerst op vele manieren de hogere krachten, de ene na de andere: van enkelvoudig wordt hij meervoudig en omgekeerd; ongehinderd gaat hij door rotsgesteente zoals hij zich in de vrije lucht beweegt; hij duikt in de aarde onder en op als in water; hij loopt over het water even vast als op de aarde; met gekruiste benen vliegt hij in de lucht als een vogel en hij raakt zon en maan aan met de hand; ja, tot in de Brahma-wereld reikt lichamelijk zijn macht. Deze kunst kan ieder mens leren. Ze wordt daarom door de Verhevene niet aangeprezen.

¹⁵ magische krachten, *iddhi patihariya*

2. Het wonder van innerlijk schouwen¹⁶ bestaat hierin: Een monnik beziet de geest van anderen: hun denken, indrukken, overwegingen. Zo'n kunst bestaat ook bij anderen. Daarom wordt ze door de Verhevene niet aanbevolen.

3. Het wonder van onderricht¹⁷ bestaat hierin dat een monnik kan onderwijzen hoe anderen zich moeten laten beïnvloeden, hoe zij iets geestelijk moeten verwerken, wat zij moeten opgeven en wat zij zich eigen moeten maken."

En verder sprak de Verhevene: "Kevaddha, enige

¹⁶ Het is het wonder van gedachten lezen (*adesana patihariya*). Dit kan worden misverstaan als praktijk van *cintāmani*, spreuken.

¹⁷ Het wonder van onderwijzen (*anusansani patihariya*), en wel onderricht in deugdzaamheid, concentratie en inzicht welk uiteindelijk leidt naar de uitdoving van de smetten (*āsavas*). Dit wonder werd door de Boeddha aanbevolen.

tijd geleden kwam bij een monnik uit deze Orde de volgende overweging op: 'Waar nu wel komen deze vier grondstoffen volledig tot vernietiging, namelijk aarde, water, vuur en lucht?' Toen verkreeg die monnik een dergelijke geestelijke concentratie dat in de geconcentreerde geest zich de weg naar de goden openbaarde. Die monnik begaf zich toen naar de goden die onderhorig zijn aan de Vier Grote Koningen. Daar stelde hij zijn vraag over de vernietiging van de vier grondstoffen. De goden zeiden tot die monnik: 'Wij weten het antwoord op je vraag niet. Maar de Vier Grote Koningen zijn verhevener en hoger dan wij. Die zullen het wel weten.' - Toen ging die monnik naar de Vier Grote Koningen. Ook zij wisten het antwoord niet; zij verwezen hem verder naar de goden van de Drieëndertig. Die konden de vraag evenmin beantwoorden en zij verwezen hem verder. Via Sakka, de koning van de goden, en via de Yama-goden, de god Suyama, de Tusita-goden, de god Santusita, de

Nimmanarati-goden, de god Sunimmita, de Paranimmita-vasavatti-goden en de god Vasavatti kwam die monnik aan bij de goden die tot het gevolg van Brahmā behoorden. Ook zij wisten het antwoord op zijn vraag niet. 'Maar de grote Brahmā is er nog, de alles-overwinnaar, de onoverwonnene, die alles ziet, de bedwinger, de heer, de schepper, de hoogste, de heerser, de vader van het gewordene en van het wordende. Hij is verhevener en hoger dan wij. Hij zal je vraag wel kunnen beantwoorden.' Zo spraken die goden.

'Maar waar is thans de grote Bramā.' – 'Wij weten niet waar Brahmā is, waar hij vertoeft. Maar monnik, wanneer er tekenen komen, licht verschijnt, glans zichtbaar wordt, dan zal Brahmā zichtbaar worden. Dat zijn de voortekenen voor het zichtbaar worden van Brahmā.'

Na niet lange tijd werd de grote Brahmā zichtbaar. De monnik ging naar hem toe en vroeg: 'Waar nu wel komen deze vier grondstoffen - aarde, water, vuur en lucht - zonder rest tot vernietiging?' - Hierop gaf de grote Brahmā ten antwoord: 'Monnik, ik ben de grote Brahmā, de alles-overwinnaar, de heer, de schepper, de hoogste, de heerser, de vader van het gewordene en van het wordende.'

En voor een tweede en derde keer stelde de monnik zijn vraag. En voor een tweede en derde keer kreeg hij bovenstaand antwoord. Hierop zei die monnik: 'Ik vraag u niet ernaar of u Brahmā bent, de grote Brahmā. Maar ik vraag u waar deze vier grondstoffen zonder rest tot vernietiging komen.'

Toen nam de grote Brahmā die monnik bij de arm en leidde hem ter zijde. Daar sprak hij tot hem: 'Monnik, de goden van het gevolg van Brahmā geloven

dat er voor Brahmā niets is dat hem onbekend is of niet door hem te verwezenlijken. Daarom heb ik niet in hun bijzijn geantwoord. Want ook ik weet jouw vraag niet te beantwoorden. Monnik, daarom was het van jouw kant een fout dat jij de Verhevene hebt overgeslagen. Het was niet juist dat jij buiten de Orde op zoek bent gegaan naar het antwoord op je vraag. Ga nu naar de Verhevene toe en stel hem die vraag. En het antwoord dat hij je zal geven, moet je goed onthouden.'

In een handomdraai verdween die monnik uit de Brahma-wereld en verscheen voor de Gezegende. En hij stelde de vraag: 'Waar nu wel komen deze vier grondstoffen, namelijk aarde, water, vuur en lucht, zonder rest tot vernietiging?'

Het antwoord van de Verhevene luidde: "Vroeger namen varende kooplieden op zee een vogel mee.

Wanneer geen kust meer te zien was, werd die vogel losgelaten. Die vloog dan naar oosten, westen of een andere richting. Als nu een kust in de buurt was, vloog die vogel ernaartoe. Als echter geen kust door die vogel bemerkt werd, keerde hij weer naar het schip terug. Juist zó ben ook jij, monnik. Eerst heb je elders een antwoord op je vraag gezocht en het niet gevonden. Daarom ben je nu naar mij teruggekeerd. Maar je stelt de vraag verkeerd. Je moet niet vragen waar die grondstoffen zonder rest tot vernietiging komen. Maar je moet de vraag als volgt stellen:

‘Waar kunnen water, aarde, vuur en lucht geen post meer vatten?

Waar bestaat geen lang en kort, geen grof en fijn;
waar bestaat niets lelijks en niets moois?

Waar gaat het geestelijke en ook het lichamelijke volledig te niet?’

Het antwoord daarop luidt dan:

‘Bewustzijn, het onzichtbare, het grenzenvrije,
alom licht,

dáár kunnen water, aarde, vuur en lucht geen
post meer vatten.

Daar bestaat geen lang en kort meer, geen grof
en fijn;

daar bestaat niets lelijks en niets moois.

Daar gaat het geestelijke en ook het lichamelijke
volledig niet.

Door het ophouden van het bewustzijn verdwijnt
dit alles.”¹⁸

Zo sprak de Boeddha tot de leek Kevaddha. En
Kevaddha verheugde zich over deze leerrede.

¹⁸ Het ophouden van bewustzijn is een toestand
die niet onder woorden is te brengen.

D.12. Lohicca sutta – Over Lohicca

Dialogo met de brahmaan Lohicca over vier soorten leraren.

(1) De leraar die zelf niet volmaakt is en onderricht geeft aan leerlingen die niet naar hem luisteren.

(2) De leraar die zelf niet volmaakt is en onderricht geeft aan leerlingen die zijn instructies opvolgen en de bevrijding bereiken.

(3) De leraar die volledig volmaakt is en onderricht geeft aan leerlingen die niet naar hem luisteren.

(4) De leraar die volledig volmaakt is en onderricht geeft aan leerlingen die eveneens volledig volmaakt worden.

De laatste leraar is de beste.¹⁹

D.13. Tevijja sutta – De drievoudige wijsheid

Over het onbetekenende van kennis van de Vedas als middel om in het gezelschap van Brahmā te komen.

De Boeddha reisde door het koninkrijk van Kosala. Twee brahmaanse jongelingen, Vāsetta en Bhāradvāja, kwamen naar hem toe en vroegen naar de juiste weg die leidt naar het gezelschap van Brahmā. Ieder van hen dacht dat de weg die door hun meester was onderwezen, de juiste was.

De Boeddha zei dat niemand van de meesters Brahmā had gezien. Zij waren als blinden die

¹⁹ Webb 1975, p. 6; Thomas 1992, p. 258; U Ko Lay 1985, p. 29.

elkaar vasthielden en op de eerste vertrouwden. De Brahma-wereld kan door de Vedas niet bereikt worden, maar wel door deugdzaamheid, concentratie en door beoefening van de vier “brahmaviharas”, liefdevolle vriendelijkheid (*mettā*), mededogen (*karunā*); medevreugde (*muditā*) en gelijkmoedigheid (*upekkhā*) jegens alle levende wezens.²⁰

2. *Mahā-vagga (D.14-23)*

Deze sectie bevat 10 leerreden. Bijna allemaal hebben ze Mahā als voorvoegsel in de titel.²¹

De zes voorgangers van de Boeddha. De keten van oorzakelijkheid. Het laatste levensjaar van de Boeddha. De vroegere grootheid van Kusinara. Wat wel en wat niet nagestreefd moet worden. Alles wat

²⁰ Webb 1975, p. 6; Thomas 1992, p. 258; Bapat 1987, p. 135-136; U Ko Lay 1985, p. 29-30.

²¹ Bapat 1987, p. 136.

ontstaat is onderhevig aan verval. De grondslagen van oplettendheid. Goede en ook slechte daden hebben later resultaat. De juiste soort van offergaven.²²

D.14. Mahapadana sutta – De openbaring

Het verhaal over zes voorgangers van de Boeddha Gotama, met o.a. details over hun levensduur, boom van Verlichting, belangrijkste discipelen, dienaar, ouders, en residentie. Verder het verhaal over de Boeddha Vipassin, vanaf zijn afdalen vanuit de Tusita-hemel tot het begin van zijn loopbaan.

Ook is er een opsomming door brahmanen van de 32 kenmerken van een Groot Man.

²² Webb 1975, p. 6-7; Thomas 1992, p. 4, 258-259; Bapat 1987, p. 136-137; Walshe p. 199-221; U Ko Lay 1985, p. 30-36; Gnanarama 1997, p. 11, 17-18.

De Boeddha legde uit dat hij zich de feiten uit vroegere levens kon herinneren dankzij zijn eigen doordringende onderscheidingsvermogen en ook omdat de goden ze aan hem bekend maakten.²³

In hoofdstuk 2, § 18-22 van dit sutta wordt oorzakelijk ontstaan behandeld. Dat belangrijke gedeelte is hier in vertaling weergegeven.²⁴

18. Monniken, toen kwam bij de Bodhisatta Vipassī, toen hij op een plek alleen en afgezonderd vertoefde, in de geest de volgende gedachte op: "Vol problemen is de wereld. Men wordt geboren, men wordt ouder, men sterft, men gaat heen, men wordt wedergeboren. Men kent geen bevrijding van dit

²³ Webb 1975, p. 6; Thomas 1992, p. 258; Bapat 1987, p. 136; Walshe p. 199-221; U Ko Lay 1985, p. 30.

²⁴ bron:
<https://www.palikanon.com/digha1/dn14.html>

lijden, van ouder worden en sterven. Bestaat er dan wel een bevrijding van dit lijden, van ouder worden en sterven?”

En bij de Bodhisatta Vipassī kwam de gedachte op: “Wat moet aanwezig zijn, dat ouderdom en sterven ontstaan; uit welke oorzaak verschijnen ouderdom en sterven?” Toen kreeg hij na rijp overwegen het inzicht: “Als geboorte aanwezig is, ontstaan ouderdom en sterven; geboorte is de oorzaak dat ouderdom en sterven ontstaan.”

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: “Wat moet aanwezig zijn dat geboorte ontstaat, wat is de oorzaak voor geboorte?” Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: “Als worden aanwezig is, ontstaat geboorte; worden is de oorzaak dat geboorte ontstaat.”

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: “Wat moet aanwezig zijn dat worden ontstaat, wat is de oorzaak voor het worden?” Na rijp

overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als vastgrijpen aanwezig is, ontstaat worden, grijpen is de oorzaak dat worden ontstaat."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet aanwezig zijn dat grijpen ontstaat, wat is de voorwaarde voor het grijpen?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als dorst aanwezig is, ontstaat grijpen, dorst is de voorwaarde dat grijpen ontstaat."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet aanwezig zijn dat dorst ontstaat, wat is de voorwaarde voor de dorst?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als gevoel aanwezig is, ontstaat dorst, gevoel is de voorwaarde dat dorst ontstaat."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet aanwezig zijn dat gevoel ontstaat, wat is de voorwaarde voor gevoel?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als aanraking

aanwezig is, ontstaat gevoel, aanraking is de oorzaak dat gevoel ontstaat.”

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: “Wat moet aanwezig zijn dat aanraking ontstaat, wat is de voorwaarde voor aanraking?” Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: “Als het zesvoudige bereik van de zintuigen aanwezig is, ontstaat aanraking, het zesvoudige bereik van de zintuigen is de voorwaarde dat aanraking ontstaat.”

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: “Wat moet aanwezig zijn dat het zesvoudige bereik van de zintuigen ontstaat, wat is de voorwaarde voor het zesvoudige bereik van de zintuigen?” Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: “Als geest en lichaam aanwezig zijn, ontstaat het bereik van de zes zintuigen, geest en lichaam zijn de voorwaarde dat het zesvoudige bereik van de zintuigen ontstaat.”

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: “Wat moet aanwezig zijn dat geest en

lichaam ontstaan, wat is de voorwaarde voor geest en lichaam?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als bewustzijn aanwezig is, ontstaan geest en lichaam, bewustzijn is de voorwaarde dat geest en lichaam ontstaan."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet aanwezig zijn dat bewustzijn ontstaat, wat is de voorwaarde voor bewustzijn?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als geest en lichaam aanwezig zijn, ontstaat bewustzijn, geest en lichaam zijn de voorwaarden dat bewustzijn ontstaat."

19. Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Het bewustzijn keert weer terug van geest en lichaam, het gaat er niet overheen."²⁵ Op deze manier wordt men geboren, wordt men ouder, sterft

²⁵ Op dit punt zijn lichaam/geest en bewustzijn van elkaar afhankelijk. Volgens het commentaar is de keten van oorzakelijkheid beperkt tot dit leven, niet tot een vorig leven.

men, gaat men heen, wordt men wedergeboren. Zo is het bewustzijn afhankelijk van geest en lichaam, geest en lichaam zijn afhankelijk van bewustzijn, het zesvoudige rijk van de zintuigen is afhankelijk van geest en lichaam. Afhankelijk van het zesvoudige bereik van de zintuigen is de aanraking. Afhankelijk van de aanraking is het gevoel. Afhankelijk van het gevoel is de dorst. Afhankelijk van de dorst is het grijpen. Afhankelijk van het grijpen is het worden. Afhankelijk van het worden is de geboorte. Afhankelijk van de geboorte ontstaan ouderdom, sterven, leed, weeklaag, pijn, leed en wanhoop. Op deze manier ontstaat de hele massa van lijden. Monniken, 'precies zo is het ontstaan,' zo ging bij de Bodhisatta Vipassī het oog open voor de nooit eerder gehoorde waarheden, weten ontstond, wijsheid ontstond, inzicht ontstond, Verlichting ontstond.

20. Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet niet aanwezig zijn dat ouderdom en sterven niet ontstaan; wat moet opgeheven zijn dat ouderdom en sterven opgeheven zijn?" Monniken, na rijp overwegen kreeg de Bodhisatta Vipassī toen het inzicht: "Als geboorte niet aanwezig is, ontstaan ouderdom en sterven niet; als geboorte is opgeheven, is ouderdom en sterven opgeheven."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet niet aanwezig zijn zodat geboorte niet ontstaat, wat moet opgeheven zijn zodat de geboorte opgeheven is?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als worden niet aanwezig is, ontstaat er geen geboorte; als worden is opgeheven, is de geboorte opgeheven."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet niet aanwezig zijn zodat worden niet ontstaat, wat moet opgeheven zijn zodat worden opgeheven is?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het

inzicht: "Als vastgrijpen niet aanwezig is, ontstaat er geen worden; als grijpen is opgeheven, is worden opgeheven."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet niet aanwezig zijn zodat grijpen niet ontstaat; wat moet opgeheven zijn zodat grijpen opgeheven is?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als dorst niet aanwezig is, ontstaat er geen grijpen; als dorst is opgeheven, is het grijpen opgeheven."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet niet aanwezig zijn zodat dorst niet ontstaat; wat moet opgeheven zijn zodat dorst opgeheven is?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als gevoel niet aanwezig is, ontstaat er geen dorst, als gevoel is opgeheven, is dorst opgeheven."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet niet aanwezig zijn zodat gevoel niet ontstaat; wat moet opgeheven zijn zodat gevoel

opgeheven is?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als aanraking niet aanwezig is, ontstaat er geen gevoel; als aanraking is opgeheven, is gevoel opgeheven.

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet niet aanwezig zijn dat aanraking niet ontstaat, wat moet opgeheven zijn zodat aanraking is opgeheven?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als het zesvoudige bereik van de zintuigen niet aanwezig is, ontstaat er geen aanraking; als het zesvoudige bereik van de zintuigen is opgeheven, is aanraking opgeheven."

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: "Wat moet niet aanwezig zijn dat het zesvoudige bereik van de zintuigen niet ontstaat; wat moet opgeheven zijn zodat het zesvoudige bereik van de zintuigen opgeheven is?" Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: "Als geest en lichaam niet aanwezig zijn, ontstaat er geen bereik van de zes

zintuigen; als geest en lichaam zijn opgeheven, is het zesvoudige bereik van de zintuigen opgeheven.”

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: “Wat moet niet aanwezig zijn dat er geen geest en lichaam ontstaan; wat moet opgeheven zijn, zodat geest en lichaam zijn opgeheven?” Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: “Als bewustzijn niet aanwezig is, ontstaan geest en lichaam niet; als bewustzijn is opgeheven, zijn geest en lichaam opgeheven.”

Toen ontstond bij de Bodhisatta Vipassī de gedachte: “Wat moet niet aanwezig zijn zodat er geen bewustzijn ontstaat, wat moet opgeheven zijn zodat bewustzijn is opgeheven?” Na rijp overwegen kreeg hij toen het inzicht: “Als geest en lichaam niet aanwezig zijn, ontstaat er geen bewustzijn, als geest en lichaam zijn opgeheven, is bewustzijn opgeheven.”

21. Monniken, toen ontstond bij de Bodhisatta

Vipassī de gedachte: Bereikt heb ik de weg van helder inzicht naar de ontwaking, namelijk: Als geest en lichaam worden opgeheven, dan wordt bewustzijn opgeheven. Als bewustzijn wordt opgeheven, dan worden geest en lichaam opgeheven. Als geest en lichaam worden opgeheven, dan wordt het zesvoudige bereik van de zintuigen opgeheven. Als het zesvoudige bereik van de zintuigen wordt opgeheven, dan wordt de aanraking opgeheven. Als de aanraking wordt opgeheven, dan wordt het gevoel opgeheven. Als het gevoel wordt opgeheven, dan wordt de dorst opgeheven. Als de dorst wordt opgeheven, dan wordt het grijpen opgeheven. Als het grijpen wordt opgeheven, dan wordt het worden opgeheven. Als het worden is opgeheven, dan wordt de geboorte opgeheven. Als de geboorte wordt opgeheven, worden ouderdom en sterven, leed, gewee klaag, smart, lijden en wanhoop opgeheven.

Op deze manier vergaat de hele massa van lijden. 'Precies zo is de opheffing,' monniken, zo ging bij de Bodhisatta Vipassī het oog open voor de waarheden die hij nooit eerder had gehoord. Weten ontstond, wijsheid ontstond, inzicht ontstond, Verlichting ontstond.

22. Monniken, toen vertoefde de Boeddha Vipassī en beschouwde na enige tijd de vijf groepen van hechten, bij het ontstaan en vergaan ervan: Dit is het lichaam, zo ontstaat het lichaam, zo vergaat het lichaam. Dit is het gevoel, zo ontstaat het gevoel, zo vergaat het gevoel. Dit is de (bewuste) waarneming, zo ontstaat de (bewuste) waarneming, zo vergaat de (bewuste) waarneming. Dit zijn de wilsuitingen, zo ontstaan de wilsuitingen, zo vergaan de wilsuitingen. Dit is het bewustzijn, zo ontstaat het bewustzijn, zo vergaat het bewustzijn. Terwijl hij het ontstaan en vergaan van de vijf groepen van hechten beschouwde,

werd zijn gemoed vrij van de neigingen, was het zonder gehechtheden.

D.15. Mahanidana sutta – Over afstamming

Te Kammāsadhamma sprak de Boeddha tot de Eerwaarde Ānanda over de keten van oorzakelijkheid en over theorieën over de ziel. Hij zei dat de keten van oorzakelijkheid diepgaand is, diep in betekenis, diep als leer, diep m.b.t. de manier waarop ze onderwezen is, en diep m.b.t. de feiten waarop ze gebouwd is.

De Boeddha gaf een uitleg van de leer. Door niet juist verstaan ervan waren wezens niet in staat te ontsnappen aan wedergeboorte. Zelfs degenen die bedreven waren in het bereiken van jhāna

konden nog gehinderd worden als zij vasthielden aan een idee van *atta* (zelf).²⁶

Het zelf

Wanneer iemand het zelf uitlegt, dan legt hij het ofwel uit als in vorm begrensd of als in vorm onbegrensd; of hij legt het uit als vrij van vorm begrensd of onbegrensd. Wie het zelf op een van die manieren uitlegt, die legt het zelf uit dat het in het heden zo is, of dat hij het in zo'n toestand zal brengen.

Wanneer iemand het zelf opvat, dan vat hij het als volgt op. 'De gewaarwording is het zelf. Of de gewaarwording is niet mijn zelf; mijn zelf is vrij van

²⁶ Webb 1975, p. 6; Thomas 1992, p. 258; Bapat 1987, p. 136; U Ko Lay 1985, p. 30-31.

gewaarwording. Of mijn zelf is in staat tot
gewaarworden.'

Wie de gewaarwording als het zelf opvat,
hem is het volgende te vragen. "Er zijn drie soorten
gewaarwordingen: de prettige, de onprettige, de noch
prettige noch onprettige gewaarwording. Welke van
deze drie gewaarwordingen vat u op als uw zelf?"

Wanneer men een prettige
gewaarwording ervaart, op die tijd ervaart men geen
onprettige noch neutrale gewaarwording. Wanneer
men een onprettige gewaarwording ervaart, op die tijd
ervaart men geen prettige noch neutrale
gewaarwording. Wanneer men een neutrale
gewaarwording ervaart, op die tijd ervaart men geen
prettige noch onprettige gewaarwording.

De prettige gewaarwording is niet
blijvend, is oorzakelijk ontstaan, is onderhevig aan
verdwijnen, is aan verval onderhevig, is aan
beëindiging onderhevig. En evenzo de onprettige

gewaarwording en de neutrale gewaarwording.

Wanneer iemand een prettige gewaarwording ervaart, dan denkt hij: 'Dat is mijn zelf.' Bij het verdwijnen van de gewaarwording denkt hij dan: 'Mijn zelf is verdwenen.' En evenzo denkt hij wanneer hij een onprettige en een neutrale gewaarwording ervaart.

Degene die zegt: 'de gewaarwording is mijn zelf,' die vat het zelf daarom al in dit bestaan op als vergankelijk, als gescheiden van vreugde en leed, als onderhevig aan ontstaan-vergaan. Daarom is het niet juist het zo op te vatten: 'De gewaarwording is mijn zelf.'

Wie nu aldus spreekt: 'De gewaarwording is helemaal niet mijn zelf, mijn zelf is vrij van gewaarworden,' tot hem moet als volgt gesproken worden. "Als er helemaal geen gewaarwording is, kan er dan een "ik ben" zijn?"- Neen heer. – Daarom is het niet goed het aldus op te vatten, dat de

gewaarwording helemaal niet mijn zelf is; dat ze vrij is van gewaarwording.

Wie nu aldus spreekt: 'Helemaal niet is de gewaarwording mijn zelf, noch is mijn zelf vrij van gewaarwording; mijn zelf wordt gewaar, mijn zelf is in staat tot gewaarworden,' hem is als volgt te antwoorden: 'Wanneer gewaarwording helemaal te gronde ging, helemaal niet daar was, zou er dan een "dat ben ik" zijn?' – Neen heer. – Daarom kan men het niet als volgt opvatten: 'Helemaal niet is de gewaarwording mijn zelf, noch is mijn zelf vrij van gewaarworden; mijn zelf wordt gewaar, mijn zelf is in staat tot gewaarwording.'

Wanneer iemand de gewaarwording niet als het zelf opvat, noch het zelf als vrij van gewaarwording opvat, noch opvat dat het zelf gewaarwordt, noch de opvatting heeft dat het zelf in staat is tot gewaarworden, diegene hecht niet meer aan iets in de wereld. Nergens aan hechtend heeft hij

niet; niet bevend komt hij uit eigen kracht tot volledig uitdoven. "Vernietigd is geboorte, het reinheidsleven is uitgeleefd, de opgave is volbracht, hierna is niets meer te doen."

Wie nu met betrekking tot die persoon zou zeggen dat hij van mening is dat de Volmaakte na de dood is, of dat de Volmaakte na de dood niet is, of dat de Volmaakte na de dood zowel is als niet is, of dat de Volmaakte na de dood noch is noch niet is, – dat is een onmogelijkheid. En wel omdat die persoon bevrijd is van benoeming, uitleg, bevrijd in direct inzicht.

Er zijn zeven niveaus van bewustzijn en twee gebieden. De zeven niveaus zijn:

1. Er zijn wezens veelvoudig lichamelijk, veelvoudig zinnelijk, zoals de mensen en enige soorten van goden en enige soorten in de lagere werelden.

2. Er zijn wezens veelvoudig lichamelijk, een geheel vormend (uniform) zinnelijk, zoals de goden in het gevolg van Brahma in zoverre zij op het eerste niveau wedergeboren zijn.
3. Er zijn wezens een geheel vormend lichamelijk, veelvoudig zinnelijk, zoals de stralende Abhassara goden.
4. Er zijn wezens een geheel vormend lichamelijk, een geheel vormend zinnelijk, zoals de Subhakinna-goden.
5. Er zijn wezens die na volledige overwinning van de vorm-waarnemingen, na vernietiging van de weerstand-waarnemingen, door het niet ingaan op de veelheids-waarnemingen, het gebied bereiken van ruimte-oneindigheid.
6. Er zijn wezens die na volledige overwinning van het gebied van ruimte-oneindigheid het gebied bereiken van oneindig is het bewustzijn.

7. Er zijn wezens die na volledige overwinning van bewustzijns-oneindigheid het gebied bereiken van niets is er.

Dan is er het gebied van wezens vrij van waarneming; en het gebied van noch waarneming noch niet waarneming.

Wie nu van die niveaus van bewustzijn en van die twee gebieden het ontstaan inziet, het vergaan ervan inziet, het geluk ervan inziet, het lijden ervan inziet, de bevrijding ervan inziet, – kan die persoon zich erover verheugen? – Neen heer. – Wanneer iemand het ontstaan en vergaan ervan overeenkomstig de waarheid inziet en er zonder hechten van bevrijd is, zo iemand heet iemand die in weten bevrijd is.

Dit zijn de acht bevrijdingen, namelijk:

1. met vorm ziet hij vormen.

2. Inwendig vormvrij bewust ziet hij uitwendig vormen.
3. Alleen op licht gericht.
4. Na volledige overwinning van de vorm-waarnemingen, na vernietiging van de voorwerp-waarnemingen, door het niet ingaan op de veelheids-waarnemingen heeft hij het gebied van oneindig is de ruimte bereikt.
5. Na volledige overwinning van het gebied van ruimte-oneindigheid heeft hij het gebied van bewustzijnsoneindigheid bereikt.
6. Na volledige overwinning van het gebied van bewustzijns-oneindigheid heeft hij het gebied van "niets is er" bereikt.
7. Na volledige overwinning van het gebied van "niets is er" heeft hij het gebied van noch waarneming noch niet waarneming bereikt.
8. Na volledige overwinning van het gebied van noch waarneming noch niet waarneming heeft

hij het gebied van het ophouden van
waarneming-gewaarworden bereikt.

Wanneer iemand deze acht bevrijdingen
in voorwaartse richting volbrengt, in omgekeerde
volgorde volbrengt, in beide richtingen volbrengt, ze
volbrengt waar het hem wenselijk is, op welke manier
het hem wenselijk is, hoe lang het hem wenselijk is,
ze volbrengt, ze voltooid; wie door het verdwijnen van
de neigingen de neigingsvrije bevrijding van de geest,
de bevrijding door weten al in dit leven zelf begrepen
heeft, verwerkelijkt heeft, zich eigen heeft gemaakt,
die persoon heet iemand die tweezijdig bevrijd is. Een
andere bevrijding dan die bestaat er niet. (uit D.15)

D.16. Mahaparinibbana sutta – De grote uitdoving, het definitieve heengaan

Het verslag van het laatste levensjaar van de Boeddha, van het definitieve heengaan (*Parinibbāna*) van de Verhevene, zijn crematie en de verdeling van de relieken.²⁷

Dit sutta is in diverse perioden samengesteld.²⁸ Het heeft zich ontwikkeld door toevoegingen en tussenvoegingen gedurende enkele eeuwen. Er zijn toespraken ingevoegd met sommige van de belangrijkste aspecten van zijn leer. Misschien is de laatste versie van dit sutta opgeschreven te Aluvihara in de eerste eeuw na Chr., toen er de hele canon werd genoteerd.²⁹ Vooral belangrijk zijn de namen van de plaatsen die hij bezocht op zijn route naar Kusinara; en de laatste instructies die hij gaf voor

²⁷ Webb 1975, p. 6; Thomas 1992, p. 258.

²⁸ Gnanarama, Ven. Pategama: *The Mission Accomplished : A historical analysis of the Mahaparinibbana Sutta of the Digha Nikaya of the Pali Canon*. Singapore 1997, p. 11.

²⁹ Gnanarama 1997, p. 17-18

het welzijn van de Sangha. Voor lekenvolgelingen wordt er aanbevolen een pelgrimstocht te maken naar de plaatsen van zijn geboorte, Verlichting, eerste preek tot de vijf asceten, en zijn definitieve heengaan (resp. Lumbini, Buddhagaya, Sarnath en Kushinagar).

30

Te Rājagaha, op de laatste dag vóór zijn laatste grote tocht, gaf de Verhevene toespraken over niet-achteruitgang. Hij ging toen verder op weg, naar het dorp Pātali, en sprak er de leerrede over een moreel en een immoreel leven. Verder ging hij naar het dorp Koti en legde er de vier edele waarheden uit. Vandaar ging hij naar het dorp Nātika en sprak er de leerrede over de spiegel der waarheid. Verder ging hij naar Vesālī waar hij het park van de courtisane Ambapālī kreeg. In Veluva werd hij zwaar ziek, herstelde weer en gaf de raad: "Weest een eiland voor uzelf."

³⁰ Bapat 1987, p. 136.

Te Vesālī besloot hij om over drie maanden heen te gaan. De eerwaarde Ānanda zou hebben geprobeerd hem over te halen om langer te blijven leven, maar tevergeefs. De Verhevene liet de Sangha bijeenkomen en gaf de raad oplettend te zijn. Van Vesālī ging hij naar het dorp Bhandā en gaf er aan de Sangha de raad deugdzaamheid, concentratie en inzicht uit te oefenen. Hij ging verder noordwaarts en gaf in de stad Bhoga leerreden over de vier grote autoriteiten, *mahāpadesa*.

Hij ging verder naar Pāvā en kreeg er een maaltijd aangeboden door Cunda, zoon van een goudsmid. Na de maaltijd werd de Boeddha erg ziek. Toch ging hij verder naar Kusinārā. Hij zou er gesproken hebben over de vier plaatsen van verering en devotie. Ook sprak hij tot de eerwaarde Ānanda over het gedrag van monniken t.o.v. vrouwen en wat er moest gebeuren op zijn begrafenis. Als laatste

bekeerde hij de zwervende asceet Subhadda en legde hem de leer uit.

Zijn laatste woorden waren: "Alle samengestelde dingen zijn aan verval onderhevig. Streeft oplettend." Toen ging hij heen in parinibbāna.³¹

[Voor een vertaling van dit sutta, zie:
[Het Mahaparinibbana sutta - Het laatste jaar](#) of
als PDF bestanden:

[1.6. Het laatste jaar](#)

[1.6 \(1.3\) Inleiding - Rajagaha - Nalanda](#)

[1.6 \(4-5\) Vesali - Beluva - Kusinara](#)

[1.6. \(6-7\) Te Kusinara en toespraak over de leer
vóór het definitieve heengaan](#)

[1.6. \(8\) Definitieve heengaan - crematie -
verdeling van de relieken](#)

D.17. Mahasudassana sutta – De grote heerlijke

³¹ U Ko Lay 1985, p. 31-32.

Het verhaal over de Boeddha in zijn vroegere bestaan als koning Sudassana. Dit verhaal, dat door de Boeddha te Kusināra werd verteld op zijn sterfbed in het sala-bosje van de Mallas, handelt over de vroegere grootheid van Kusinara.³²

[Voor een vertaling van dit sutta, zie: [De vroegere glorie van Kusinara](#).]

D.18. Janavasabha sutta – Over Janavasabha

De Boeddha vertelt aan de mensen van Nādikā het verhaal van de yakkha (demon) Janavasabha. Deze leerrede is een uitbreiding van een andere leerrede van de Boeddha op zijn laatste tocht. De

³² Webb 1975, p. 6; Thomas 1992, p. 258; U Ko Lay 1985, p. 33

eerwaarde Ānanda wilde de bestemming weten van lekenvolgelingen uit het land Magadha. De Verhevene vertelde dat ontelbare personen uit Magadha de deva-wereld hadden bereikt door hun vertrouwen in het Drievoudige Juweel. Deze informatie had hij gekregen van Janavasabha deva, voorheen koning Bimbisāra. Deze vertelde de Boeddha ook dat er in de deva-sfeer regelmatig bijeenkomsten waren op uposatha-dagen, wanneer de koning van de devas en Sanankumāra Brahmā de Dhamma onderwezen.³³

D.19. Mahagovinda sutta – Over Govinda

De hemelse musicus Pañcasikha (Patcasikha) verschijnt voor de Boeddha en vertelt hem dat hij in de hemel Brahmā Sanankumāra heeft

³³ Webb 1975, p. 6; Thomas 1992, p. 258; U Ko Lay 1985, p. 33-34.

gezien. Deze laatste vertelde hem dat hij de Dhamma verkondigde zoals die door Mahā Govinda getoond was. De musicus vraagt aan de Boeddha of hij het zich herinnert. De Boeddha zegt dat hijzelf Mahā Govinda was geweest. Hij kon toen alleen de leer uitleggen in zoverre dat zij iemand in de Brahma-wereld kon leiden. Nu als volledig verlichte Boeddha kon hij de wezens onderrichten tot hogere niveaus, tot het eerste, tweede, derde en vierde niveau van heiligheid.

34

Dit verhaal is belangrijk omdat het India verdeelt in zeven provincies, namelijk Kalinga, Potana, Avanti, Sovira, Videha, Anga en Kasi. Deze leerrede is ook aanwezig in het Mahavastu. Net als het Tevijja sutta gaat het over de verdiensten van de beoefening

³⁴ Webb 1975, p. 6; Thomas 1992, p. 258-259; U Ko Lay 1985, p. 34.

van de vier hemelse verblijven (Brahma-viharas):

mettā, karunā, muditā, upekkhā.³⁵

D.20. Mahasamaya sutta – De bijeenkomst van de goden

Te Kapilavatthu, in het Mahāvana bos,
bezoeken de goden van de Zuivere Verblijven de
Boeddha en zijn gevolg. Ook bewoners van de deva-
en Brahma-sferen komen er. De Verhevene vertelt zijn
discipelen de namen van die goddelijke bezoekers.³⁶

[Voor een vertaling van dit sutta, zie: [Het
grote boek van de beschermingen > Maha-samaya
sutta](#)

³⁵ Bapat 1987, p. 136.

³⁶ Webb 1975, p. 7; Thomas 1992, p. 259; U Ko
Lay 1985, p. 34.

D.21. Sakkapañha sutta – Vragen van Sakka

Nabij Rājagaha, in de Indesāla grot, bracht Sakka, de koning van de goden (devas) een bezoek aan de Boeddha. Sakka vroeg waarom er vijandschap is en geweld. Het antwoord luidde: “Door afgunst en egoïsme. Die zijn weer veroorzaakt door voorkeur en afkeer. Die hebben hun basis in verlangen. Dit weer ontstaat ten gevolge van geestelijke vooringenomenheid (*vitakka*). Die heeft zijn oorsprong in illusies.” De Boeddha legde toen uit hoe die illusies verwijderd kunnen worden. Ook legde hij uit wat wel en wat niet nagestreefd moet worden. Hij onderwees verder dat alles wat ontstaat ook aan verval onderhevig is.³⁷

³⁷ Webb 1975, p. 7; Thomas 1992, p. 259; U Ko Lay 1985, p. 34-35.

D.22. Mahasatipatthana sutta – De vier grondslagen van oplettendheid

Te Kammāsadhamma sprak de Boeddha de leerrede over de grondslagen van oplettendheid, de vier grote meditaties die tot inzicht leiden: meditatie over het lichaam, over gevoelens, over de geest en over geestelijke objecten. Ook is er een commentaar op de vier edele waarheden.³⁸

[Voor een vertaling van dit sutta, zie: [De vier grondslagen van oplettendheid](#))]

D.23. Payasi sutta – Over Payasi

³⁸ Webb 1975, p. 7; Thomas 1992, p. 259; Bapat 1987, p. 137; U Ko Lay 1985, p. 35.

In de stad Setabyā van Kosala geloofde gouverneur Pāyāsi, een Khattiya leraar en filosoof, dat er na de dood niets meer is en dat goede of slechte daden geen resultaat hebben. De monnik Kumārakassapa bekeerde Pāyāsi. Hij overtuigde hem ervan dat er na de dood een wedergeboorte is en dat de goede en slechte daden later resultaat hebben. De gouverneur nam zijn toevlucht tot het Drievoudige Juweel. Kumārakassapa onderwees hem ook over de juiste soort van offergaven en dat die met respect en eigenhandig gegeven moeten worden. Gouverneur Pāyāsi stierf en de monnik Gavampati ging op bezoek in de hemel en kwam er Payasi's staat van wedergeboorte te weten.³⁹

3. Pātika-vagga (D.24-34)

³⁹ Webb 1975, p. 7; Bapat 1987, p. 137; Thomas 1992, p. 259; U Ko Lay 1985, p. 35.

Deze sectie heeft elf leerreden. De eerste vier ervan (24-27) handelen hoofdzakelijk over niet-Boeddhistische visies en ascetische praktijken.⁴⁰

Hoe het universum zich ontwikkelt tot een nieuwe cyclus. Soorten van ascetische praktijken. De legende van de universele koning. De toekomstige Boeddha Metteyya. Men moet op zichzelf vertrouwen en de Dhamma tot enige toevlucht nemen. Verkeerde meningen over kaste. Een persoon is niet edel is door geboorte en afkomst, maar door zijn deugdzaamheid en inzicht van de edele waarheden. Alle Boeddhas verkondigen de leer zoals de Boeddha Gotama. De volmaakte en de onvolmaakte leraar. Het gedrag van monniken. De 32 kenmerken van een groot man. De leek moet zijn plichten vervullen jegens zes soorten van mensen: de ouders, de leraren, vrouw en kinderen, vrienden en bekenden, dienstpersoneel; de

⁴⁰ Bapat 1987, p. 137.

geestelijke leraren. Een recitatie ter bescherming tegen kwaadwillende geesten (yakkhas). Een overzicht van de leer in tien groepen.⁴¹

D.24. Patika sutta – Over de zoon van Patika

Ten tijde van de Boeddha waren er veel andere leraren met verschillende leringen over het heilige leven, oorsprong en ontwikkeling van het universum, en wonderen. Dit sutta is de legende van Sunakkhatta, een Licchavi-prins. Hij werd een discipel van de Boeddha en trad in de Orde in. Hij vond de leer boven zijn begrip en na drie jaren verliet hij teleurgesteld de Orde. Hij ging naar andere leraren en begon de leer van de Boeddha te kleineren. Na zijn

⁴¹ Webb 1975, p. 7-8; Bapat 1987, p. 137-138; Thomas 1992, p. 4, 259-260; U Ko Lay 1985, p. 36-41.

vertrek legde de Boeddha uit hoe het universum zich ontwikkelt tot een nieuwe cyclus. Hij verwierp de visie dat dit het werk is van een god of van Brahmā. Ook weerlegde hij in het kort wat Sunakkhatta beweerde.⁴²

D.25. Udumbarika sutta – Over de vogelvrije

Nabij Rājagaha in het koningin

Udumbarikā park had de Boeddha een gesprek met de zwervende asceet Nigrodha en diens volgelingen over twee soorten van ascetische praktijken. De asceten waren zó vol van hun eigen, verkeerde meningen dat zij geen gevolg gaven aan de raad van de Boeddha om

⁴² Webb 1975, p. 7; Thomas 1992, p. 4 en 259; U Ko Lay 1985, p. 36.

zijn leer te volgen waarbij zij binnen zeven dagen resultaat zouden hebben gehad.⁴³

D.26. Cakkavatti sutta – De keizer

In de stad Mātula, in Magadha, vertelde de Verhevene de legende van Dalhanemi, de universele koning. De levensspanne was toen erg lang. Toen de koning zijn plichten verwaarloosde, nam de moraal van het volk af. Er was verval van de zeden. De levensspanne werd steeds minder. Kwaadwil, moord e.d. waren het gevolg. Enkelen gaven hun slechte levenswijze op en leefden in eendracht. De deugdzzaamheid nam toe, de levensspanne werd steeds groter tot uiteindelijk 80.000 jaren. Toen verscheen er weer een universele koning die oprecht

⁴³ Webb 1975, p. 7; Bapat 1987, p. 137; Thomas 1992, p. 259; U Ko Lay 1985, p. 36.

regeerde. De Boeddha vertelde toen ook over de komst van de toekomstige Boeddha Metteyya. Vermeld werden ook de plichten van een universele koning.⁴⁴

In dit sutta wordt de Boeddhist aangespoord op zichzelf te vertrouwen en de Dhamma tot enige toevlucht te nemen.⁴⁵

D.27. Aggañña sutta – Over de oertijd

Te Sāvatti wezen de twee novicen Vāsettha en Bhāradvāja erop dat de brahmanen verkeerde meningen hadden over kaste. De brahmanen beweerden dat zij de edelsten waren. Na hen volgde de kaste van de Khattiya, de adel, gevolgd door de kaste van de Vessa, de handelaren. De laagste kaste was die van de Sudda. De Boeddha weerlegde

⁴⁴ Webb 1975, p. 7; Thomas 1992, p. 259; Walshe p. 395-405; U Ko Lay 1985, p. 37.

⁴⁵ Bapat 1987, p. 137.

de bewering dat brahmanen superieur zijn door geboorte. Hij legde uit dat de wereld onderworpen is aan processen van ontstaan en vergaan. Hij beschreef hoe menselijke wezens op aarde verschenen en hoe de vier sociale klassen ontstonden. Verder legde hij uit dat een persoon niet edel is door geboorte en afkomst, maar door zijn deugdzaamheid en inzicht van de edele waarheden.⁴⁶

D.28. Sampasadaniya sutta – Om helder te worden

Eens vertoefde de Verhevene nabij Nālanda aan de rand van het mangobos van de stad Pāvā. De eerwaarde Sariputta kwam toen naar de

⁴⁶ Webb 1975, p. 7; Bapat 1987, p. 137; Thomas 1992, p. 259; U Ko Lay 1985, p. 37-38.

Verhevene, groette hem eerbiedig en ging terzijde zitten. De eerwaarde Sariputta zei toen aan de Verhevene: "Heer, helder is het mij geworden wat de Verhevene betreft. Er was geen en er zal geen zijn en er is thans geen andere asceet of brahmaan die rijker aan wijsheid is dan de Verhevene, en wel in het ontwaakt zijn."

De eerwaarde Sāriputta sprak toen zijn volle vertrouwen uit in de leer van de Boeddhas. Op de vraag van de Verhevene of Sāriputta persoonlijke kennis had van de geest van alle Boeddhas, vroegere, tegenwoordige en toekomstige, zei Sāriputta dat hij dat niet had, maar door afleiding kwam hij tot de conclusie dat alle Boeddhas de leer verkondigden zoals de Boeddha Gotama. De Boeddha zei hem de leer vaak aan de discipelen uit te leggen.⁴⁷

⁴⁷ Webb 1975, p. 7; Bapat 1987, p. 137; Thomas 1992, p. 259; U Ko Lay 1985, p. 38. - Deze leerrede is in het Mahaparinibbana sutta (D.16) opgenomen. Maar de eerwaarde Sariputta is vóór de

D.29. Pasadika sutta – Bevredigend

De eerwaarde Ānanda ging samen met de monnik Cunda naar de Boeddha en vertelde hem dat de Jain leraar Nigantha Nātaputta gestorven was. Na diens dood was er tweedracht ontstaan tussen de volgelingen van hem.

De Boeddha legde uit dat tweedracht een natuurlijke zaak was en te verwachten bij een leer die niet goed onderwezen was, die niet naar bevrijding leidde en die niet onderwezen was door iemand die volmaakt verlicht was.

Boeddha overleden. Hij kan deze woorden van volledig vertrouwen in de leer van de Boeddha niet in het laatste levensjaar van de Verhevene hebben gesproken. Ook in Ud.III.4 spreekt Sariputta zijn onwankelbaar vertrouwen in de Verhevene uit.

Wanneer de leer goed was onderwezen door een volmaakt Verlichte, waren er geen verkeerde meningen, geen speculaties over verleden of heden of over *atta* (zelf). In de leer van de Boeddha waren de monniken onderwezen in de vier grondslagen van oplettendheid door welke grondslagen verkeerde meningen en speculaties opzij gelegd werden.

Deze leerrede bevat (1) een verwijzing naar een visie van Uddaka Ramaputta, (2) een uitleg van de term *sukhallikanuyoga* welke in het *Dhammacakkappavattana sutta* verschijnt, en (3) een rechtvaardiging voor het niet beantwoorden van sommige vragen. In deze leerrede spreekt de Boeddha over de volmaakte en de onvolmaakte leraar, en over het gedrag van de monniken.⁴⁸

⁴⁸ Bapat 1987, p. 137; Webb 1975, p. 8; Thomas 1992, p. 259; U Ko Lay 1985, p. 38-39.

“De leer is goed uitgelegd door een volmaakt Verlichte. En de discipel volgt de leer op, stap voor stap. Hij handelt in overeenstemming met de leer. Steeds meer wendt hij zich tot die leer.

En dat strekt hem tot heil en zegen.”

“Maar als de leer door de volmaakt Ontwaakte aan zijn discipelen niet helemaal ontsloten is, niet helemaal duidelijk is gemaakt, dan treuren zij bij zijn overlijden, omdat aan hen de leer niet helemaal is uitgelegd.”

“Wanneer de monniken de leer navolgen en wanneer een Volmaakte Leraar aanwezig is, dan zijn zij daarin volmaakt.

Maar wanneer die volmaakte leraar geen discipelen heeft die de leer goed kunnen uitleggen, en die een meningsverschil kunnen weerleggen, dan is die gemeenschap van discipelen in deze onvolmaakt.”

“Maar wanneer een volmaakte Leraar ervarene discipelen heeft, discipelen die meesters in de leer zijn, zowel monniken als nonnen en mannelijke en vrouwelijke lekenvolgelingen, en wanneer de leer ver verspreid is, voor iedereen toegankelijk, welbekend, dan is de gemeenschap van die discipelen in zoverre volmaakt.”

“Thans is de Verhevene in de wereld verschenen, en de leer is goed verkondigd. De discipelen zijn goed onderwezen in de leer. En er zijn bij de discipelen - zowel monniken als nonnen en mannelijke en vrouwelijke lekenvolgelingen - meesters die ervaren zijn in de leer, die de leer goed kunnen uitleggen en die een meningsverschil kunnen weerleggen.”

“Daarom moeten jullie datgene wat door de Verhevene is onderwezen om te doorzien, in eendracht in acht nemen, en goed weergeven, en niets veranderen, opdat deze leer lang kan blijven bestaan. Uit mededogen met de wereld, tot heil voor velen, voor goden en mensen.

Wat nu is datgene wat door de Verhevene ter doorschouwing is onderwezen?

[De vier grondslagen van oplettendheid](#) (*cattāro satipaṭṭhānā*);

[de vier grote inspanningen](#) (*cattāro sammappadhānā*);

[de vier krachten, de vier wegen naar macht](#) (*cattāro iddhipādā*);

[de vijf vaardigheden, de vijf geestelijke krachten](#) (*pañcīndriyāni*);

[de vijf vermogens](#) (*pañca balāni*);

de zeven factoren van Verlichting (*satta*

bojjhangā)

het heilige achtvoudige pad (*ariyo aṭṭhangiko*

maggo)

Bij deze dingen moet men eensgezind zijn en niets veranderen.

Wanneer iemand de leer en discipline verkeerd reciteert, dan moet men het met hem niet eens zijn noch hem tegenspreken. Maar men moet hem de juiste tekst zeggen en hem dan vragen welke tekst hem beter lijkt.

En ook als iemand de inhoud van een tekst verkeerd opvat, maar de woorden juist geciteerd, dan moet men niet met hem instemmen noch hem tegenspreken. Maar men moet hem de juiste opvatting zeggen en hem vragen welke opvatting hem beter lijkt.

Evenzo wanneer iemand de inhoud goed heeft begrepen maar de uitdrukkingen verkeerd toepast.

En wanneer iemand de leer reciteert en de inhoud ervan goed heeft begrepen en de uitdrukkingen goed toepast, dan moet men het met hem eens zijn met de woorden "Goed zo." Verder kan men dan nog zeggen: "Broeder, wij zijn gezegend dat wij een eerwaarde van een dergelijke aard als medebroeder in ons midden hebben."

De Boeddha zegt dat wanneer zijn discipelen - zowel monniken als nonnen en mannelijke en vrouwelijke lekenvolgelingen - goed zijn onderwezen in de leer, wanneer zij meesterschap erin hebben verkregen, zij de leer goed kunnen uitleggen en een meningsverschil kunnen weerleggen.

Hij zegt er verder dat men datgene wat is onderwezen, in eendracht moet bewaren en niet moet

veranderen. Hij zegt niet dat er geen meningsverschillen zullen ontstaan. Hij zegt wel dat, wanneer iemand iets niet juist uitlegt of niet juist reciteert, men hem dan de juiste uitleg resp. de juiste tekst moet tonen en hem de keuze moet laten welke hij als de betere uitleg of recitatie beschouwt. Men moet in ieder geval niet met die persoon gaan twisten.

Hier is sprake van verdraagzaamheid als hoogste ascese. Zelfs als de leer verkeerd gaat uitgelegd worden, ook dan moet men niet twisten. Men kan de ander wel op de hoogte stellen van wat men zelf als juist beschouwt. En dat is het dan. Niet zeggen van: "Jij bent helemaal verkeerd, zo moet je dat niet zeggen; je begrijpt het niet, etc."

Een dergelijke houding van uiterste verdraagzaamheid is natuurlijk niet optimaal om eenheid in de leer te houden.

D.30. Lakkhana sutta – De 32 kentekenen

Te Sāvatti, in het Jetavāna klooster legde de Boeddha de 32 kenmerken van een groot man uit, samen met de verdienstelijke daden waardoor deze kenmerken verkregen worden.⁴⁹

[Voor een bespreking van de 32 kentekenen van een groot man, zie: [De Bodhisatta in het Theravada boeddhisme > de 32 kentekenen](#)

D.31. Sigalovada sutta – De leerrede tot de jonge Sigāla

In Rajgir (het vroegere Rājagaha) zijn beroemde warme bronnen, aan de noordelijke helling

⁴⁹ Webb 1975, p. 8; Thomas 1992, p. 260; U Ko Lay 1985, p. 39.

van de Vaibhara-heuvel. Hier sprak de Boeddha de leerrede tot de jonge Sigāla.

Toen de Verhevene eens te Rājagaha verbleef, overzag hij - zoals gebruikelijk - vol mededogen met zijn Boeddha-oog de wereld om te zien wie hij op die dag kon helpen. Die morgen zag hij dat de jonge Sigāla in een goede richting geleid kon worden. Hij besloot hem de gedragsregels voor de leek te leren. De leerrede die de Verhevene toen sprak, is voor menigeen tot groot heil. Ze bevat alle huiselijke en sociale plichten van de leek.

Sigāla nu was de zoon uit een Boeddhistisch gezin. Zijn ouders waren devote volgelingen van de Verhevene, maar Sigāla was niet religieus. Hij was er niet toe te brengen de Boeddha of diens leerlingen te volgen en naar de edele leer te luisteren. Hij was alleen bezorgd voor materieel

voordeel. Geestelijke vooruitgang was voor hem niet belangrijk.

Toen zijn vader op het sterfbed lag, riep hij zijn zoon en vroeg hem of hij zijn laatste wens wilde uitvoeren. “Zeker, vader, ik doe alles wat u wilt,” gaf Sigāla ten antwoord. – “Welnu dan, zoon, na je ochtendbad moet je de zes kwartieren aanbidden.”

De vader vroeg dit in de hoop dat op zekere dag de Boeddha of een van diens discipelen Sigāla zou zien en hem bij die gelegenheid zou onderrichten. Zonder de ware betekenis ervan te weten, voerde Sigāla de laatste wens van zijn vader uit.

Vanuit het Veluvana-park ging de Verhevene naar Rājagaha om er aalmoezen te vergaren. Daar zag hij de jonge Sigala met natte kleren en nat haar en met de handen eerbiedig tegen elkaar de zes kwartieren aanbidden. Die zes

kwartieren zijn: het oosten, het zuiden, het westen, het noorden, het laagste en het hoogste punt aan de hemel. En de Boeddha vroeg: "Waarom sta je vroeg in de morgen op en aanbid je met samengevoegde handen en met natte kleren en nat haar de zes kwartieren?" – "Eerwaarde Heer, mijn vader heeft me dat op zijn sterfbed gevraagd. En uit eerbied voor zijn laatste wens handel ik zo." – "Maar jongeman, in de discipline van de Edelen moeten de zes kwartieren niet op die manier aanbeden worden."- "Eerwaarde Heer, hoe moeten zij dan wel aanbeden worden? Wil de Verhevene mij leren hoe ik de zes kwartieren op de juiste manier moet aanbidden?" – "Jongeman, luister goed en onthoudt wat ik je leer." – "Jawel, Heer."

En de Verhevene zei: "Jongeman, (a) voor zover de edele volgeling de vier ondeugden in zijn gedrag heeft uitgeroeid, (b) voor zover hij geen euvele daden begaat op vier manieren, (c) voor zover hij niet

de zes kanalen najaagt om zijn vermogen te verkwisten, - door deze 14 slechte dingen te vermijden bedekt hij de zes kwartieren en betreedt hij het pad dat leidt naar overwinning in beide werelden: hij is in deze wereld begunstigd en ook in de wereld hierna. Na de dood wordt hij in een gelukkige sfeer geboren, in een hemel.

(a) De vier ondeugden zijn: (1) het vernietigen van leven; doden; kwelzucht; (2) stelen; nemen wat niet is gegeven; (3) seksueel wangedrag; (4) liegen.⁵⁰

Doden, stelen, liegen en echtbreuk, deze vier ondeugden worden door de wijze niet geprezen.

(b) Wie geleid wordt door verlangen, boosheid, onwetendheid en/of angst, doet kwaad.

⁵⁰ Hieronder valt ook verkeerd taalgebruik zoals lasteren, kwaadspreken, het gebruik van ruwe en barse taal, het zaaien van tweedracht.

Maar voor zover de edele volgeling niet geleid wordt door verlangen, boosheid, onwetendheid of angst, in zoverre doet hij geen kwaad.

(c) De zes kanalen waardoor het vermogen verkwist wordt, zijn: Graag drank (en drugs) gebruiken die de geest benevelen en waardoor men achteloos wordt. Over straat slenteren op onbetamelijke uren. Vaak onpassende shows en theatervoorstellingen bezoeken. Graag gokken wat achteloosheid veroorzaakt. Omgang hebben met slechte makkers. De gewoonte van lediggang.

Door het gebruik van sterke drank en drugs verliest men zijn vermogen, nemen twistgesprekken toe en wordt men ontvankelijk voor ziektes. Men krijgt een slechte naam, men heeft een onbetamelijk gedrag, stelt het lichaam schaamteloos ten toon en het verstandelijke vermogen gaat achteruit.

Wie over straat slentert op onbetamelijke uren, is zelf onbeschermd en ook zijn vrouwen kinderen zijn onbeschermd en zonder toezicht. Men wordt verdacht van misdaden die anderen begaan hebben. Men is onderwerp van valse geruchten en men krijgt veel moeilijkheden.

Wie vaak onpassende shows bezoekt, denkt steeds eraan waar gedanst of muziek gemaakt wordt of waar toneel en theater is [of wat voor films er te zien zijn of wat voor vermaak er op de T.V. te zien is]. Hij denkt steeds eraan waar vertier, sport en spel is. Dat zijn de kwalijke gevolgen van het vaak bezoeken van onpassende shows.

Wie graag gokt, wordt gehaat als hij wint, en treurt als hij verliest. Gokken heeft verder als kwalijke gevolgen dat men geld en goed verliest, dat men bij een rechtszaak niet vertrouwd en in respectabele kringen niet geacht wordt. Door vrienden en kennissen wordt men veracht. Ook is men geen

goede huwelijkskandidaat, want anderen zullen zeggen dat men een gokker is en niet in staat is om voor een vrouw te zorgen.

Het omgaan met slechte vrienden heeft zes kwalijke gevolgen, namelijk dat gokkers, losbollen, drinkebroers, oplichters, bedriegers en lawaaischoppers iemands vriend en metgezel zijn.

Lediggang en luiheid hebben als kwalijke gevolgen dat men geen werk doet met de uitvlucht dat het te koud of te warm is, dat het te laat in de avond of te vroeg in de morgen is, dat men te veel honger heeft of dat men te veel gegeten heeft. Door op zo'n manier te leven worden veel plichten niet vervuld, krijgt men geen voorspoed en gaat alles wat men verkregen heeft, teloor."

En verder sprak de Verhevene: "Alleen in het uur van de waarheid kent men zijn vrienden.

Een slechte vriend is oorzaak voor achteruitgang. Een goede vriend daarentegen is de oorzaak voor vooruitgang.

De volgende vier moeten beschouwd worden als vijanden in de gedaante van vrienden:

1. Hij die zich de bezittingen van zijn vriend toeëigent; die weinig geeft en veel vraagt; die zijn plicht doet uit angst en vrees; die eigenbelang najaagt. Deze persoon is een vijand in de gedaante van een vriend.

2. Degene die oppervlakkige woorden gebruikt, is een vijand in de gedaante van een vriend. Hij spreekt met vriendelijke woorden betreffende het verleden en de toekomst. Hij tracht iemands vertrouwen te winnen met ijdele woorden en holle frasen. Als er een gelegenheid is om werkelijk een dienst te bewijzen, toont hij zijn onvermogen en zegt niet te kunnen.

3. Degene die vleit en complimenten maakt, is een vijand in de gedaante van een vriend. Hij keurt de slechte daden van zijn vriend goed en keurt diens goede daden af. Hij prijst zijn vriend in diens tegenwoordigheid maar spreekt kwaad van hem in diens afwezigheid.

4. Degene die verderf brengt, is een vijand in de gedaante van een vriend. Hij gebruikt graag bedwelmende drank en drugs. Hij loopt op onbetamelijke uren over straat. Hij bezoekt vaak onbetamelijke shows. En hij gokt en speelt graag.

Dobbelstenen (en gokken), vrouwen (van lichte zeden), drank, pret maken, overdag slapen, op onbetamelijke uren over straat slenteren, slecht gezelschap en hebzucht: deze zes oorzaken richten een mens te gronde.

Als goede vrienden, als vrienden met een warm hart zijn de volgende vier te beschouwen:

1. Degene die een hulp is: hij waakt over de onoplettende; hij beschermt het vermogen van de onoplettende; hij is een toevlucht als men in nood verkeert; hij voorziet je van het dubbele wat nodig is als er verplichtingen zijn.

2. Degene die hetzelfde is in voor- en tegenspoed: hij openbaart zijn geheimen aan jou; hij bewaart jouw geheimen; in tegenspoed laat hij je niet in de steek; hij zet zelfs zijn leven op het spel voor jouw heil.

3. Hij die goede raad geeft: hij weerhoudt je ervan kwaad te doen; hij moedigt je aan het goede te doen; hij deelt mee wat je nog niet weet; hij wijst je de weg naar de hemel.

4. Hij die meegevoel toont: hij schept geen behagen in je tegenspoed; hij schept behagen in je voorspoed; hij weerhoudt anderen ervan kwaad over

je te spreken; hij prijst degenen die goed over je spreken.”

Zo sprak de Verhevene. En hij vervolgde:
“De vriend die een behulpzame makker is, die in voor-
en tegenspoed trouw blijft, die goede raad geeft en die
meegevoel heeft, deze vier ziet de wijze als vriend en
hij draagt hem een warm hart toe zoals een moeder
haar eigen kind.

En jongeman, hoe bedekt een edele
volgeling de zes kwartieren? Welnu, de ouders moeten
beschouwd worden als het oosten; leraren als het
zuiden; vrouw en kinderen als het westen; vrienden,
kennissen en collega's als het noorden; bedienden en
werknemers als het laagste punt en asceten en
priesters als het hoogste punt aan de hemel.

Op vijf manieren moet een kind voor zijn ouders zorgen als het oosten, namelijk door te denken (en ook zo te handelen): 'Vroeger hebben zij voor mij gezorgd, nu zorg ik voor hen. Ik zal hun plichten vervullen. Ik houd de familietraditie hoog. Ik maak mezelf tot een waardig erfgenaam. Ik geef aalmoezen ter ere van mijn overleden ouders.'

Op vijf manieren tonen ouders hun medeleven met hun kinderen: Zij houden hun kinderen af van het kwade. Zij moedigen hen aan tot het goede. Zij geven hun een goede opleiding. Zij regelen een geschikt huwelijk. Op de passende tijd overhandigen zij aan hen hun erfenis.

Op vijf manieren moet een leerling zorgen voor zijn leraar als het zuiden: Hij staat op ter begroeting. Hij maakt zijn opwachting bij hem. Hij

leert ijverig. Hij bewijst persoonlijke dienst. Hij heeft een eerbiedige houding wanneer hij instructies krijgt.

Op vijf manieren tonen leraren hun medeleven met hun leerlingen: Zij oefenen hen in de beste discipline. Zij letten op dat zij hun lessen goed begrijpen. Zij onderwijzen hen in kunsten en wetenschappen. Zij stellen hen voor aan hun vrienden en kennissen. Zij zorgen ervoor dat zij overal veilig zijn.

Op vijf manieren moet een vrouw als het westen door haar man verzorgd worden: Hij is hoffelijk tegen haar. Hij veracht haar niet. Hij is haar trouw. Hij geeft haar gezag. En hij geeft haar sieraden.

De vrouw toont haar medeleven met haar man op vijf manieren: Zij oefent haar plichten goed uit. Zij is gastvrij voor verwanten, bezoekers en

personeel. Zij is trouw. Zij beschermt wat hij meebrengt. En zij is bekwaam en vlijtig in het uitvoeren van haar taken.

Op vijf manieren moet men voor zijn vrienden en kennissen zorgen als het noorden: door vrijgevigheid; door hoffelijke taal; door behulpzaam te zijn; door onpartijdig te zijn; door oprechtheid.

De vrienden en kennissen tonen hun medeleven op vijf manieren: Zij beschermen hemzelf en zijn bezittingen als hij onoplettend is. Zij zijn een toevlucht wanneer hij in gevaar is. Zij laten hem niet in de steek wanneer hij in moeilijkheden verkeert. Zij tonen achting voor zijn gezin.

Op vijf manieren moet een baas voor zijn (huis)bedienden en werknemers zorgen als het laagste punt aan de hemel: Hij geeft hun werk in

overeenstemming met hun bekwaamheid. Hij geeft hun voedsel en loon. Hij zorgt voor hen bij ziekte. Hij deelt alle lekkernijen met hen. Hij geeft hun nu en dan verlof.

De bedienden en werknemers tonen hun medeleven met de baas op vijf manieren: Zij staan vóór hem op. Zij gaan na hem slapen. Zij nemen alleen wat gegeven is. Zij vervullen hun plichten goed. Zij houden zijn goede naam en faam oprecht.

Op vijf manieren moet een gezinshoofd zorgen voor asceten en priesters als het hoogste punt aan de hemel: door vriendelijke daden; door vriendelijke woorden; door vriendelijke gedachten; door open huis voor hen te houden; en door in hun materiële noden te voorzien.

De asceten en priesters tonen hun medeleven dan op zes manieren: Zij weerhouden hem van het kwade. Zij overtuigen hem ervan goed te doen. Zij zijn hem genegen met een vriendelijk hart. Zij laten hem horen wat hij nog niet wist. Zij maken duidelijk wat hij reeds wist. En zij tonen hem het pad naar een hemelse staat van bestaan.”

Aldus sprak de Verhevene. En hij ging verder met de woorden:

“Wie wijs is en deugdzaam,
vriendelijk en scherpzinnig,
nederig en handelbaar,
zo iemand kan eer behalen.

Wie energiek is en niet lui,
onverstoorbaar in tegenspoed,
onberispelijk in gedrag en intelligent,
zo iemand kan eer behalen.

Wie gastvrij is en vriendelijk,
vrijgevig en onzelfzuchtig,
een gids, een leraar, een leider,
zo iemand kan eer behalen.

Edelmoedigheid, aangename taal,
behulpzaamheid ten opzichte van
anderen,
onpartijdigheid voor allen
zoals de zaak verlangt.

Deze vier innemende manieren om
vooruit te komen

Houden de wereld in beweging,
zoals de as in een bewegende kar.

Indien deze vier manieren niet in de
wereld bestaan,

dan zullen noch moeder noch vader

respect en achting van hun kinderen
krijgen.

Omdat deze vier innemende manieren
door de wijzen in elk opzicht
gewaardeerd worden,
bereiken zij verhevenheid
en worden zij terecht geprezen.”

Na deze woorden van de Verhevene
dankte de jonge Sigāla de Boeddha dat hij hem alles
zo goed had uitgelegd. En hij werd een volgeling van
de Verhevene door zijn toevlucht te nemen tot het
Drievoudige Juweel.⁵¹

⁵¹ Nārada 1966, The Wheel No. 14.

D.32. Atanatiya sutta – Ondeerbare bescherming

De Vier Grote Koningen kwamen naar de Boeddha toe en vertelden hem dat er ongelovigen waren onder de onzichtbare wezens. Die ongelovigen konden schade toebrengen aan de volgelingen van de Boeddha. De Vier Grote Koningen wilden daarom de monniken een beschermende recitatie (*paritta*) geven ter bescherming tegen kwaadwillende geesten (yakkhas). Met toestemming van de Verhevene reciteerden de Vier Grote Koningen toen die *paritta*, bekend als de *Ātānātiya paritta*. De Boeddha gaf de raad aan monniken, nonnen, mannelijke en vrouwelijke lekenvolgelingen om die *paritta* van buiten

te leren zodat zij op hun gemak en beschermd konden leven.⁵²

[Voor een vertaling van dit sutta, zie: [Het grote boek van de beschermingen > Atanatiya sutta](#)]

53

D.33. Sangiti sutta – Overeenstemming

De Boeddha opent een nieuwe hal (aula) te Pāva, in het land van de Mallas. Omdat hij moe is,

⁵² Webb 1975, p. 8; Bapat 1987, p. 137; Thomas 1992, p. 260; U Ko Lay 1985, p. 40.

⁵³ De recitatie van het Ātānātiya ritueel is een zuiver Boeddhistische vorm van duiveluitdrijving, van uitdrijving van een boze geest. Het commentaar bij dit sutta geeft een gedetailleerde beschrijving betreffende dit ritueel. Eerst moeten de Metta, Dhajagga en Ratana suttas gereciteerd worden. Als de boze geest dan het lichaam nog niet heeft verlaten, moet het Ātānātiya sutta opgezegd worden.

vraagt hij aan de eerwaarde Sāriputta om de monniken toe te spreken. Pas geleden was Nigantha Nātaputta gestorven. En zijn volgelingen waren het onderling oneens. Sāriputta schrijft dat schisma toe aan het feit dat die leer niet goed onderwezen was. Hij geeft de monniken de raad om de Dhamma te reciteren zoals die onderwezen is door de Boeddha, in eenheid, zodat die leer lang zal duren. De eerwaarde Sāriputta schetst dan in hoofdlijnen de leer in tien groepen, om de leer gemakkelijk te onthouden.⁵⁴

D.34. Dasuttara sutta – De serie van tien

⁵⁴ Webb 1975, p. 8; Thomas 1992, p. 260; U Ko Lay 1985, p. 40.

Te Campā gaf de eerwaarde Sāriputta een overzicht van de leer in tien groepen. Hij volgde daarbij de catechetische methode.⁵⁵

Geraadpleegde bronnen voor Digha Nikaya

An, Yang-Gyu (transl.): *The Buddha's Last Days : Buddhaghosa's Commentary on the Mahāparinibbāna Sutta*. Oxford : PTS, 2003.

Bapat, P.V.: *2500 Years of Buddhism*. (5th repr.) New Delhi : Publications Division, 1987. 1st. ed. 1956. - Publ. by the Director Publications Division Ministry of Information and Broadcasting Government of India Patiala House New Delhi.

⁵⁵ Webb 1975, p. 8; Bapat 1987, p. 138; Thomas 1992, p. 260; U Ko Lay 1985, p. 41.

Dahlke, Paul (übers.): *Buddha. Auswahl aus dem Palikanon*. Wiesbaden: Fourier, [s.a.].

Gnanarama, Ven. Pategama: *The Mission Accomplished : A historical analysis of the Mahāparinibbana Sutta of the Dīgha Nikāya of the Pāli Canon*. Singapore : Ti-Sarana Buddhist Association, 1997.

Hartmann, Jens-Uwe: 'Der Buddha über die vier Arten von Asketen : ein Beitrag zum Text des Mahāparinirvānasūtra,' in: *Studien zur Indologie und Buddhismuskunde*, Bonn 1993, p. 131-150.

Norman, K.R. *Pāli Literature, including the canonical literature in Prakrit and Sanskrit of all the Hinayana schools of Buddhism*. Wiesbaden 1983

Piyadassi Thera (tr.) *The Book of Protection, Paritta*. Colombo: Gunasekera Trust, 1975.

Thomas, Edward J.: *The Life of Buddha as Legend and History*. (repr.) New Delhi: Munshiram Manoharlal Publ., 1992. (Reprint of 3rd red. (revised), publ. 1949, London).

U Ko Lay (Comp.). *Guide to Tipitaka*. Burma: Buddha Dharma Education Association Inc., 1985. (E-book).

Vajira, Sister [et al.]: *Last Days of the Buddha. The Maha-Parinibbāna Sutta. Being the 16th text of the Dīgha-Nikāya*. Transl. by Sister Vajira; final revision by Francis Story; notes and references by Nyānaponika Mahā Thera. Kandy: BPS, 1964. The Wheel No. 67/69.

Walshe, Maurice (tr.) *The Long Discourses of the Buddha. A Translation of the Dīgha Nikāya*. Kandy: BPS, 1996. (The Teachings of the Buddha).

Webb, Russell (Ed.): *An Analysis of the Pali Canon, being the Buddhist Scriptures of the Theravada School*. Kandy : BPS, 1975. The Wheel No. 217/220.

Afkortingen:

A = Anguttara Nikaya

BPS = Buddhist Publication Society

D = Digha Nikaya

DA = Commentaar op Digha Nikaya

Dhp = Dhammapada

M = Majjhima Nikaya

Mil. = Milindapñña

PTS = Pali Text Society

S = Samyutta Nikaya

Sn = Sutta Nipata

Ud. = Udana

Vin. = Vinaya Pitaka

Vism. = Visuddhimagga
